

IFLA

**UPUTE¹: KNJIŽNICE, RAZVOJ
I UN-OVA AGENDA 2030
kolovoz 2017., revidirano izdanje**

Uvod: Kako koristiti upute

Knjižnice daju značajan doprinos razvoju. Svrha je ovih uputa podržati zagovaranje uključivanja knjižnica i pristupa informacijama u formalne planove nacionalnoga i regionalnoga razvoja, što će doprinijeti sastanku *Preobrazba našega svijeta: Agenda 2030 za održivi razvoj (UN-ova Agenda 2030)*².

Kroz cijelu UN-ovu Agendu 2030 knjižnice moraju pokazati kako mogu biti predvodnice napretka. *Ciljevi održivoga razvoja*³ / *Sustainable Development Goals (SDGs)* univerzalni su ciljevi i, kako bi ih postigla, svaka je zemlja odgovorna za razvijanje i implementaciju nacionalnih strategija (*Nacionalni planovi razvoja / National Development Plans*) i od svake se zemlje očekuje da prati i izvještava o svom napretku u postizanju svakoga *Cilja*.

Tijekom rada na nacionalnim planovima razvoja, knjižnična zajednica u svakoj zemlji imat će otvorenu mogućnost poručivati vođama svoje vlade kako knjižnice mogu biti ekonomski isplativi partneri pri unapređivanju prioriteta razvoja pojedinih zemalja. Zagovaranje je bitno za sigurno prepoznavanje uloge knjižnica kao pokretača lokalnoga razvoja i osiguravanje da će knjižnice primati sredstva potrebna za nastavak svoga rada.

¹ Upute su revidirana inačica uputa objavljenih u listopadu 2015. pod naslovom „Knjižnice, razvoj i implementacija Agende 2030 Ujedinjenih naroda“, koje su ažurirale i zamijenile upute „Knjižnice i agenda razvoja nakon 2015.“ (siječanj 2015.). Obje ranije inačice ostaju mrežno dostupne samo u referentne svrhe: <https://www.ifla.org/publications/7409>.

² Jasno uključivanje drugih vladinih tijela nadležnih za planiranje politike također nudi mogućnosti postizanja prepoznatljivosti i podrške za knjižnice: <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>.

³ <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>

Poduzmite korake u svojoj zemlji kako biste bili sigurni da knjižnice imaju utjecaj kada vlada bude odlučivala kako implementirati *Ciljeve održivoga razvoja*:

- sudjelujte u nacionalnim konzultacijama o planovima nacionalnoga razvoja
- podižite svijest o važnosti uloge koju knjižnice imaju u razvoju
- sastanite se s kreatorima politike kako biste zagovarali knjižnice i UN-ovu Agendu 2030.

Svrha uputa

Prvenstvena je namjena Uputa pomoći knjižnicama da se uključe u nacionalne aktivnosti zagovaranja. Bit će također važne i za zagovaranje knjižničara na lokalnoj razini, kao i za organiziranje aktivnosti u svrhu podizanja svijesti o UN-ovoj Agendi 2030 u zajednici.

Upute će vam pomoći da:

1. razumijete proces UN-ove Agende 2030 i IFLA-ino zagovaranje
2. razumijete kako je UN-ova Agenda 2030 implementirana na nacionalnoj razini
3. organizirate sastanke s kreatorima politike kako biste pokazali doprinos knjižnica i pristupa informacijama u nacionalnome razvoju i *Ciljevima održivoga razvoja* u cjelini
4. pratite UN-ovu Agendu 2030 i *Ciljeve održivoga razvoja*
5. upoznajte knjižnične korisnike s UN-ovom Agendom 2030 i *Ciljevima održivoga razvoja*.

Zahvala i daljnji koraci

Kao rezultat zagovaranja IFLA-e, naši članovi, potpisnici *Lionske deklaracije*⁴ / *Lyon Declaration*, koalicijski partneri u civilnome društvu i države članice UN-a, prepoznali su pristup informacijama kao jedan od *Ciljeva održivoga razvoja*, Cilj 16: *Promovirati mirotvorna i inkluzivna društva za održivi razvoj, osigurati pristup pravdi za sve i graditi učinkovite, odgovorne i inkluzivne institucije na svim razinama*.

*Cilj 16.10: Osigurati javni pristup informacijama i zaštiti temeljne slobode u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnim sporazumima.*⁵

⁴ <http://www.lyondeclaration/signatories/>

⁵ <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg16>

Kultura (Cilj 11.4) i IKT (Ciljevi 5b, 9c, 17.8) uključeni su u *Ciljeve održivoga razvoja*.

*Polovica svjetske populacije nema mrežni pristup informacijama. U našem društvu znanja knjižnice omogućavaju pristup i mogućnost za sve.*⁶

I opća pismenost prepoznata je u viziji UN-ove Agende 2030.

*Mi zamišljamo... svijet s općom pismenosti.*⁷

Priznavanje od strane UN-a samo je prvi korak. Pravi je rad stvarno započeo 1. siječnja 2016. kada su vlade započele implementirati *Ciljeve održivoga razvoja*.

Zagovaranje na nacionalnoj i lokalnoj razini ključno je za osiguravanje toga da vlade prepoznaju i obvežu se podržati pristup informacijama i knjižnicama uvođenjem *Ciljeva održivoga razvoja*.

1. Razumijevanje UN-ove Agende 2030 i IFLA-ina zagovaranja

Uvod

U rujnu 2015., nakon više od tri godine pregovaranja i snažnoga uključivanja mnogih zainteresiranih, uključujući IFLA-u, države članice Ujedinjenih naroda prihvatile su Agendu razvoja poslije 2015. kako bi slijedile dokument *Ciljevi milenijskoga razvoja / Millenium Development Goals*⁸, *Preobrazba našega svijeta: Agenda 2030 za održivi razvoj*.⁹

UN-ova Agenda 2030 inkluzivan je i integriran okvir od 17 *Ciljeva održivoga razvoja* s ukupno 169 podciljeva koji obuhvaćaju ekonomski i socijalni razvoj te pitanja okoliša. U njima je izložen plan za sve zemlje kako bi se one aktivno zalagale u nastojanju da svijet postane boljim mjestom i za svoje stanovnike i za cijeli planet.

UN-ova Agenda 2030 pomoći će državama članicama UN-a da usmjere svoju pažnju na iskorjenjivanje siromaštva, klimatske promjene i razvoj naroda. Provedbom Agende nitko neće biti izostavljen. Sve zemlje u svijetu moraju postići *Ciljeve*. UN-ova Agenda 2030 podrazumijeva političku predanost koja jamči da će svatko, uključujući knjižnice i civilno društvo, imati ulogu u tome da se osigura odgovornost vlada za implementaciju *Ciljeva održivoga razvoja*.

Knjižnice podržavaju mnoge aspekte vizije UN-ove Agende 2030 i *Ciljeva održivoga razvoja*.

⁶ <http://www.lyondeclaration.org/>

⁷ <https://sustainabledevelopment.un.org/oost2015/transforminourworld>

⁸ <http://www.un.org/millenniumgoals/>

⁹ <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

Knjižnice su ključne javne ustanove koje imaju bitnu ulogu u razvoju na svim razinama društva.

UN-ova Agenda 2030 uključuje:

1. Deklaraciju
 - Vizija svijeta u 2030.
2. *Ciljeve održivoga razvoja* (17 ciljeva, 169 podciljeva¹⁰)
 - Što bi svijet trebao postići do 2030. – od iskorjenjivanja nepismenosti do dobroga obrazovanja, održivih gradova, mira i pravde.
3. Sredstva za implementaciju
 - Tko će ju platiti, koliko će koštati?
4. Provedbu i pregled – uključujući globalne indikatore¹¹
 - Kako ćemo znati koje su zemlje na tragu svladavanja *Ciljeva*?

IFLA-ino zagovaranje

Rastući pristup informacijama i znanju u cijelome društvu, podržan dostupnošću informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT / ICT), podržava održivi razvoj i poboljšava život ljudi.

Tijekom proteklih godina IFLA je zagovarala kako bi osigurala da pristup informacijama, informacijskim i komunikacijskim tehnologijama, kulturi i općoj pismenosti postanu dio UN-ove Agende 2030.¹²

To su pitanja koja je IFLA uvijek zagovarala – *Ciljevi održivoga razvoja* važan su put za unapređivanje pristupa informacijama i knjižnicama – i sve su se vlade složile da će podržati *Ciljeve održivoga razvoja*, ali IFLA nastavlja zagovarati i povećavati opseg zagovaranja putem brojnih foruma.

Više informacija vidjeti na: www.ifla.org/libraries-development.

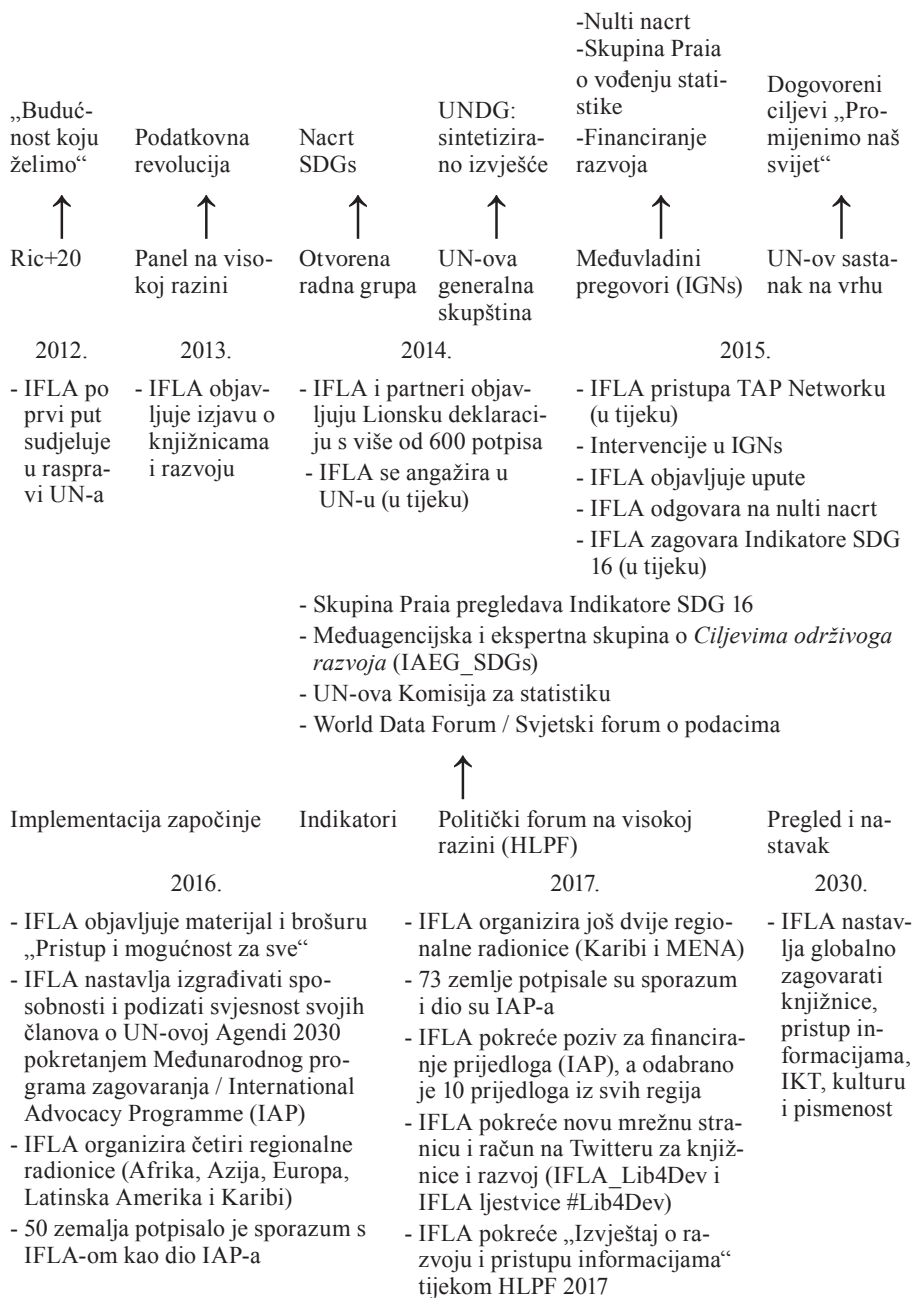
Vremenski raspored do 2030.

Vremenski raspored (slika 1) pokazuje glavne smjernice koji vode prihvaćanju UN-ove Agende 2030 u rujnu 2015. te raspored nakon početka implementacije 1. siječnja 2016.

¹⁰ <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>

¹¹ <https://unstats.un.org/sdgs>

¹² <http://www.lyondeclaration.org/>

Slika 1. Vremenski raspored do 2030.

Vremenski raspored pokazuje kako postoje procesi koji će utjecati na implementaciju, promatranje i revidiranje UN-ove Agende 2030. IFLA se nastavlja baviti razvojem i revidiranjem procesa o kojima se govori u nastavku.

Indikatori¹³

Indikatori će se koristiti za mjerenje procesa usmjerenih prema zadovoljavanju *Ciljeva održivoga razvoja*. Kako bi se osiguralo da vlade budu na tragu zadovoljavanja podciljeva 16.10 (pristup informacijama), 11.4 (zaštita kulturne baštine) i 4c (opća pismenost), IFLA je provela konzultacije o odgovarajućim indikatorima za pristup informacijama i IKT-u, kulturu i pismenost. Vidjeti *Dodatak 4: Prijedlozi indikatora*.

Politički forum na visokoj razini¹⁴

Napredak prema ispunjavanju *Ciljeva održivoga razvoja* promatrat će svake godine *UN-ov Politički forum na visokoj razini / UN High-Level Political Forum (HLPF)*, počevši od 2016. IFLA će slijediti taj proces i baviti se konzultacijama o napretku u ispunjavanju podciljeva pristupa informacijama i IKT-u, kulturi i pismenosti.

Razvoj i pristup informacijama (DA21)¹⁵

IFLA će, u suradnji sa *Skupinom za tehnologiju i društvenu promjenu / Technology and Social Change Group* pri *Informacijskom fakultetu Sveučilišta u Washingtonu / University of Washington Information School*, mjeriti utjecaj pristupa informacijama i izvještavati o napretku koji zemlje postižu u ispunjavanju obveze promicanja važnosti pristupa informacijama kao dijela *UN-ova održivog razvoja / United Nations Sustainable Development*. DA21 je alat za inicijative nacionalnoga, regionalnoga i lokalnoga zagovaranja povezane s pristupom informacijama i knjižnicama. Vidjeti *Dodatak 5: Razvoj i pristup informacijama (DA21), Izvješće za 2017*.

2. razumijevanje implementacije un-ove agende 2030 na nacionalnoj razini

Nacionalni planovi razvoja

Nacionalne planove razvoja / National Development Plans trebaju oblikovati vlade kao troškovne i programske prioritete. Ti planovi mogu uključivati jedinstveni nacionalni plan razvoja ili pojedinačne planove koji, među ostalim, pokrivaju širokopojasni internet, digitalnu uključenost ili društveni razvoj.

Pristup informacijama i knjižnicama podržava iskorjenjivanje nepismenosti, poljoprivredu, kvalitetu obrazovanja, zdravlje, javni pristup IKT-u i osiguravanje

¹³ <http://unstats.un.org/sdgs>

¹⁴ <https://sustainabledevelopment.un.org/hlpf>

¹⁵ <https://DA21.ifla.org>

općih usluga, kulturu, ekonomski rast i sve druge *Ciljeve*. Pokazujući doprinos knjižnica kroz cijeli tekst *Ciljeva*, knjižnice će biti u najboljem položaju da postanu partneri vladi i drugima u implementaciji nacionalnih strategija i programa koji koriste knjižničnim korisnicima.

Pristup informacijama pitanje je koje podržava sva područja razvoja, a dobro podržana knjižnična mreža ima jedinstvenu ulogu u pomaganju da se to postigne.

Ako pristup informacijama i knjižnice nisu uključeni u nacionalne planove razvoja, to je više od propuštene prilike. Vlade se mogu usmjeriti na manje održive pristupe – raspodjela, čvršća kontrola socijalnog, ekonomskog i političkog života – koje omogućuju pojedincima da sami donose odluke temeljene na pristupu informacijama. Čak i ako prepoznaju vrijednost pristupa, mogu previdjeti knjižnice i financirati druge organizacije kako bi osigurale javni pristup, informacije i vještine. Kroz upute ćete moći pokazati vrijednost knjižnica u ispunjavanju ciljeva koji se odnose na zdravlje, obrazovanje te ekonomske i kulturne ciljeve i zagovarati pred vladama potrebe za odgovarajućim financijskim izvorima u osiguravanju visokokvalitetnih knjižničnih programa i usluga.

Više primjera i točaka za raspravu za svaki *Cilj* dostupno je u brošuri i umnoženom materijalu *Pristup i mogućnost za sve: kako knjižnice doprinose UN-ovoj Agendi 2030*.¹⁶

Proces implementacije i prioriteta vlade

Svaka će zemlja imati drukčiji pristup implementaciji *Ciljeva održivoga razvoja* (SDGs).¹⁷ Također će prihvatiti i prilagoditi nacionalne planove razvoja lokalnom okruženju. Nacionalne vlade naglasit će ili smanjiti važnost različitih ciljeva ovisno o lokalnoj situaciji i izradit će skup lokalnih podciljeva. Također će izraditi nacionalne, lokalno važne, indikatore, kako bi mjerile napredak prema nacionalnim prioritetima, s nacionalnim planovima razvoja kao njihovim manje ili više jasnim dijelom. Važno je istražiti proces u svojoj zemlji, definirati tko je odgovoran i naznačiti prioritete vlade pojedine zemlje u implementaciji nacionalnoga plana razvoja.

Zemlje će imati podršku UN-ove Skupine za nacionalni razvoj / United Nation Development Group (UNDG), UN-ova Razvojnog programa / United Nations Development Programme (UNDP) i drugih matičnih tijela za UN-ovu Agendu 2030 na lokalnoj razini i za određivanje prioriteta područja u Agendi.¹⁸

¹⁶ <https://www-ifla.org/publications/node/10546>

¹⁷ <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

¹⁸ Detaljan pregled tih procesa dostupan je ovdje: <https://undg.org/home/undg-mechanisms/sustainabledevelopmentworkinggroup/countrysupport/>.

Pristupi se mogu sažeti na sljedeći način:

Sažetak pristupa u primjeni nacionalnih planova razvoja			
Proces	Predložena strategija	Zemlje/ primjeri	Kreatori politike s kojima se treba sastati
1. Novi nacionalni plan razvoja	Zemlja će formulirati novi nacionalni plan razvoja korištenjem <i>Ciljeva održivoga razvoja</i> i regionalnih planova kao osnove. Uključiti se u proces konzultacija. Naglasiti doprinos koji pristup informacijama ima u <i>Ciljevima održivoga razvoja</i> . Koristiti druge deklaracije kako bi podržale vaše zagovaranje, uključujući Deklaraciju iz Cape Towna i Lionsku deklaraciju o pristupu informacijama i razvoju.	Tanzanija ¹⁹ Uganda ²⁰	Ministar ili viši službenik vlade odgovoran za <i>Ciljeve održivoga razvoja</i> . Može se nalaziti u ministarstvu vanjskih poslova, ministarstvu za nacionalni razvoj ili u nekom drugom ministarstvu ili odjelu.
2. Postojeći procesi nacionalnoga razvoja	<i>Ciljevi održivoga razvoja</i> bit će uključeni u postojeće procese nacionalnoga razvoja.	Zimbabve Kolumbija Gabon Indonezija	Ministar ili viši službenik vlade u ministarstvu ili odjelu nacionalnog razvoja
3. Raznolikost planova i procesa	<i>Ciljevi održivoga razvoja</i> bit će integrirani u različite portfelje i politike budući da ove zemlje nemaju jedan nacionalni plan razvoja. Politike mogu i ne moraju biti ažurirane kako bi posebno upućivale na <i>Ciljeve održivoga razvoja</i> .	Sjedinjene Američke Države Ujedinjeno Kraljevstvo Australija Njemačka ²¹	Ministar ili viši službenik vlade u ciljnom ministarstvu ili odjelu, naprimjer ministarstvu zdravstva, obrazovanja, kulture, socijalne inkluzije

¹⁹ Uključit će *Ciljeve održivoga razvoja* u svoj nacionalni plan razvoja u sljedećih 5 godina, <http://tz.one.un.org/media-centre/press-releases/157-joint-press-release-seventeen-sustainable-development-goals-lonched-in-tanzania-peoples-agenda-for-development>.

²⁰ U potpunosti će integrirati *Ciljeve održivoga razvoja* u Drugi nacionalni plan razvoja, <http://www.silofighters.org/hitting-the-ground-running-the-sdgs-in-uganda>.

²¹ Već je dovršeno opsežno mapiranje podciljeva *Ciljeva održivoga razvoja* u nacionalne prioritete.

Sažetak pristupa u primjeni nacionalnih planova razvoja			
Proces	Predložena strategija	Zemlje/ primjeri	Kreatori politike s kojima se treba sastati
4. Još nije poznato	Još nije poznato kakav će proces biti		Posjetiti mrežne stranice Stalne misije UN-a ²² u svojoj zemlji na kojima mogu biti objavljene odgovarajuće objave. Kontaktirati s radnom grupom iz svoje zemlje ²³ i svojom žarišnom točkom navedenom u <i>Platformi održivog razvoja znanja</i> ²⁴ / <i>Sustainable Development Platform</i> .

Drugi povezani procesi

Ciljevi održivoga razvoja nisu jedini - u mnogim zemljama oni će biti integrirani s drugim razvojnim prioritetima. Drugi razvojni procesi, uključujući procese na regionalnoj razini, povezani su s *Ciljevima održivoga razvoja* ili će pomoći pri ispunjavanju *Ciljeva održivoga razvoja*. Za zemlje sudionice u tim procesima, kao što je prethodno istaknuto, mogu postojati pristupi na nacionalnoj ili regionalnoj razini ili s tematskim žarištem koje će oblikovati način na koji će zemlja pristupiti implementaciji, dati podršku pri donošenju odluka ili čak osigurati potreban proces. To uključuje stavke opisane u nastavku, ali se ne ograničava na njih.

Pokušaji regionalne integracije: *Agenda Afričke unije 2063: Afrika koju želimo / The Africa We Want*

Afrička unija²⁵ identificirala je brojna područja sukladnosti između *Ciljeva održivoga razvoja* i *Agende 2063: Afrika koju želimo*²⁶ kroz tekst *Općeg afričkog stava prema Agendi razvoja poslije 2015. / Common Africa Position on the post-*

²² <http://www.un.org/en/member-states/index.htm>

²³ UN-ovi timovi za pojedine zemlje; UN-ova Grupa za razvojni program imaće posebno važnu ulogu u podupiranju implementacije *Ciljeva održivoga razvoja*. Identificirati i sastati se s UN-ovim timom za pojedinu zemlju, <https://undg.org/home/counbtry-teams/unct-hone/>.

²⁴ <https://sustainabledevelopment.un.org/memberstates>

²⁵ <http://agenda2063.au.int/>

²⁶ http://agenda2063.au.int/en/sites/default/files/03_Agenda2063_popilar_version_ENG%2021SEP15-3.pdf

*2015 Development Agenda*²⁷ Azijska i Europska unija također imaju dugoročne planove koji nastoje postaviti prioritete i promatrati napredovanje u njihovu postizanju.

Otvoreno partnerstvo vlade / Open Government Partnership (OGP)

OGP²⁸ je međunarodna organizacija koja radi s vladama zemalja članica kako bi izgradila čvrstu predanost transparentnosti, građanskom sudjelovanju, borbi protiv korupcije te otvorenoj i odgovornoj vladi. Partnerstvo je objavilo deklaraciju koja poziva zemlje članice OGP-a na korištenje Nacionalnih akcijskih planova kako bi prihvatile obveze koje služe kao učinkoviti alati za implementaciju *Ciljeva održivoga razvoja*.²⁹ OGP se obvezao integrirati Cilj 16 u OGP-ove nacionalne akcijske planove. Zemlje kao što su Moldavija, Gruzija i Ukrajina već uključuju pristup informacijama i obveze knjižnica kao dio OGP-ovih akcijskih planova.

Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD)

OECD³⁰ će podržati svoje 34 zemlje članice kroz politiku koherentnosti i potporu partnerstvima, jačanje dostupnosti podataka i prilagodbu postojećih alata za ocjenjivanje, kao što je *Program za međunarodno ocjenjivanje učenika / Programme for International Student Assessment (PISA)*, u ostvarivanju *Ciljeva održivoga razvoja*.³¹

Povezani razvojni procesi o klimatskim promjenama i financiranju

Treća Konferencija Ujedinjenih naroda o smanjenju rizika od katastrofe održana u Sendaiju, Japan, u ožujku 2015. razvila je globalnu agendu za navedene teme.³² To je važno za razvoj i očuvanje kulturne baštine. *Okvir Akcijske Agende iz Adis Abebe / The Addis-Ababa Action Agenda*³³ za financiranje razvoja dogovoren je u Etiopiji u lipnju 2015. Taj okvir tražio je izradu dijeljene platforme za otvoreni pristup znanju, što podupire IFLA.³⁴ Globalni je sporazum postignut na konferenciji COP21³⁵ o klimatskim promjenama u Parizu u prosincu 2015. Isto tako, inicijative kao HABITAT III, koje se odnose na urbani razvoj i zajednice, osiguravaju globalni okvir za analizu i odgovor na nacionalne izazove.

²⁷ http://www.unesco.org/sites/default/files/uploads/documents/Macroeconomy/post2015/cop-post2015_en-pdf

²⁸ <http://www.opengovpartnership.org/>

²⁹ http://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/attachments/OGP_declaration.pdf

³⁰ <http://www.oecd.org/>

³¹ <http://www.oecd.org/doc/sustainable-development-goals.htm>

³² <http://www.unisdr.org/we/coordinate/hfa>

³³ http://www.un.org/esa/ffd/wp-content/uploads/2015/OB/AAA_Outcome.pdf

³⁴ <http://ifla.org/nodre/9702>

³⁵ <http://www.cop21paris.org>

Brojne UN-ove agencije imaju posebnu ulogu prečaca prema *Ciljevima održivoga razvoja*:

UN-ove regionalne komisije

Regionalne komisije Ujedinjenih naroda bit će važan most između globalne i nacionalne razine za implementaciju, provođenje i reviziju *Ciljeva održivoga razvoja*.³⁶ Njihovi prioriteti utjecat će na *Ciljeve održivoga razvoja* u svakoj regiji. One su potencijalno važne kontaktne točke za knjižnice koje žele razumjeti regionalni razvoj i ponuditi povratne informacije o tome koliko su učinkovito *Ciljevi održivoga razvoja* implementirani.

To su sljedeće komisije:

- Ekonomska komisija za Afriku (UNECA): <https://www.uneca.org>
- Ekonomska komisija za Latinsku Ameriku i Karibe (ECLAC): <http://www.cepal.org/en>
- Ekonomska i socijalna komisija za Aziju i Pacifik (ESCAP): <http://www.unescap.org>
- Ekonomska komisija za Europu (ECE): <http://www.unece.org/info/ece-homepage.html>
- Ekonomska i socijalna komisija za Zapadnu Aziju (ESCWA): <https://www.unescwa.org/>

UN-ov svjetski forum o podacima / United Nations World Data Forum³⁷

Slijedeći jednu od najvažnijih preporuka sadržanih u izvještaju nazvanom *Svijet na koji se računa / The World That Counts*, koju je Radna savjetodavna grupa neovisnih eksperata za revoluciju podataka za održivi razvoj generalnog tajnika Ujedinjenih naroda / *United Nation Secretary General's Independent Expert and Advisory Group on Data Revolution for Sustainable Development* predstavila u studenome 2014., Komisija za statistiku složila se da će Svjetski forum Ujedinjenih naroda o održivom razvoju podataka (UN-ov svjetski forum o podacima) biti odgovarajuća platforma za intenziviranje suradnje s različitim profesionalnim skupinama, kao što su informacijska tehnologija, menadžeri geoprostornih informacija, znanstvenici koji se bave podacima i korisnici, kao i predstavnici civilnoga društva. Domaćin Prvoga UN-ova foruma o podacima bila je *Statistika Južna Afrika / Statistics South Africa* u Cape Townu, Južna Afrika, početkom siječnja 2017. Događanje će se održavati svake godine na drugome mjestu.

³⁶ <http://www.cepal.org/en/pressreleases/eclaswill-supportregions-countries-foster.alliances-and-ensure-success-2030-agenda>

³⁷ <http://undataforum/WorldDataForum/>

3. Organizacija sastanaka s kreatorima politike

Pokazati doprinos koji knjižnice i slobodan pristup informacijama daju nacionalnom razvoju i *Ciljevima održivoga razvoja* u cijelosti.

Poduzeti organizaciju sastanaka s kreatorima politike slijedeći ove korake:

- **Identificirati** predstavnike iz knjižničnoga sektora
- **Identificirati** procese implementacije i prioritete vlade
- **Razviti** knjižničnu strategiju i ključne poruke
- **Organizirati** sastanke s kreatorima politike i sudjelovati u konzultacijama
- **Iskoristiti** medije, partnere i prvake
- **Motriti** proces.

3.1. Identificirati predstavnike iz knjižničnoga sektora

Važno je da glas knjižnica o UN-ovoj Agendi 2030 bude koordiniran i široko podržan na nacionalnoj razini i u skladu s IFLA-inim međunarodnim položajem. Treba odabrati dva ili tri viša predstavnika iz knjižnične zajednice koji će voditi zagovaranje i organizirati sastanke, npr. predsjednik nacionalne knjižnične udruge, ravnatelj nacionalne knjižnice i/ili glavne narodne ili znanstvene knjižnice.

Pri odabiru predstavnika treba biti siguran da će biti izabrani ljudi koji ne samo da imaju legitimitet (s obzirom na godine službe i na to koga predstavljaju) nego se i osjećaju upućenima i sigurnima u takvoj situaciji. Cilj je izgraditi osobne odnose kako bi oni bili uzvraćeni.

3.2. Identificirati proces implementacije i prioritete vlade

Vidjeti Odjeljak 2: Razumijevanje implementacije UN-ove Agende 2030 na nacionalnoj razini za daljnje upute u procesu planiranja u vašoj zemlji, kako bi se identificirali kreatori politike i prioritete te planirale aktivnosti za implementaciju *Ciljeva održivoga razvoja*. Procesi će se razlikovati od zemlje do zemlje, a vi ste u najboljem položaju da saznate što je relevantno.

3.3. Razviti knjižničnu strategiju i ključne poruke

Kako bi se osiguralo da u svijetu poruka u korist pristupa informacijama bude snažna, na sastancima je važno fokusirati se na nacionalne prioritete i uključiti točke iz IFLA-inih globalnih poruka. Za više detalja vidjeti Dodatak 2: Izvještanje/materijali: Knjižnice i pristup informacijama daju značajan doprinos nacionalnom razvoju.

Možda će biti potrebno načiniti neke prilagodbe u različitim zemljama ili kulturnim okruženjima ili navesti više nacionalnih primjera. Povratna informacija o tome važna je za IFLA-u.

Planirati sastanak i provesti istraživanje:

- Što je poznato o osobi s kojom je zakazan sastanak (osobni prioriteti, pridaje li veću važnost podacima ili pričanju priča), o prioritetima ministarstva ili odjela i o nacionalnim interesima vlade pojedine zemlje?
- Što je poznato o postojećim ulaganjima i politikama za pristup informacijama i knjižnicama u vašoj zemlji?
- Koje će točke za raspravu biti najrelevantnije?
- Što u njima za predstavnika ili vašu vladu podržava pristup informacijama? Kako pristup informacijama doprinosi vašoj zemlji?
- Tko će predstaviti svaku točku rasprave tijekom sastanka?

3.4. Organizirati sastanke s kreatorima politike i sudionicima konzultacija

Cilj sastanaka ili sudjelovanja u konzultacijama jest sažeto informirati predstavnike o prilogu koji knjižnice u vašoj zemlji daju *Ciljevima održivoga razvoja* i važnosti pristupa informacijama.

Ako to uspješno čine, knjižnice će biti u najboljem položaju da se pozicioniraju kao partneri vladi i drugima u implementaciji nacionalnih strategija i programa koji koriste knjižničnim korisnicima.

Nacionalni planovi razvoja oblikuju mnoge vladine prioritetne planove troškova i programe.

Identificirati mogućnosti za uključivanje knjižnica.

Identificirati kreatore politike u zemlji:

- Ako vaša zemlja ima ministra ili visokog vladinog dužnosnika imenovanog za to da implementira *Ciljeve održivoga razvoja* ili koordinira inicijative za njihovu implementaciju, zatražite sastanak s njim.
- Možete zatražiti sastanak i s drugim ključnim ministrima kako biste dobili podršku za svoj položaj. Knjižnice u većini zemalja usko surađuju s ministarstvima obrazovanja, kulture, inkluzije, komunikacija i IKT-a. Vjerojatno je da će im biti stalo da budu uključeni u tako istaknut proces.
- UN-ovi timovi za pojedine zemlje / UN Country Teams, posebno *Razvojni program Ujedinjenih naroda / United Nations Development Programme* (UNDP), imat će važnu ulogu u podržavanju vlada u implementaciji *Ciljeva održivoga razvoja*. Utvrdite tko su vaši kontakti u UN-ovu timu za vašu zemlju³⁸ i sastanite se s njima.

³⁸ <https://undg.org/home/country-teams/unct-home/>

Sudjelovanje u konzultacijama

Mnoge će zemlje organizirati forume ili formalne konzultacije kako bi se raspravila implementacija *Ciljeva održivoga razvoja*. Sudjelujte u svakoj otvorenoj mogućnosti. Kako biste saznali kada su planirani sastanci u vašoj zemlji, pratite medije ili mrežne stranice vašega nacionalnog ministarstva razvoja ili Razvojnog programa Ujedinjenih naroda (UNDP) u vašoj zemlji.

3.5. Iskoristiti medije, partnere i istaknute osobe

Vaše zagovaranje može biti učinkovitije ako knjižnice djeluju zajedno s medijima, partnerima i istaknutim osobama, tako da je vaš položaj proširen i ojačan suradnicima izvan knjižničnoga sektora.

Mediji mogu pomoći u stvaranju podrške vašem nastojanju ako je pitanje vrlo zastupljeno u njima i tako često zaokuplja pažnju kreatora politike. Treba koristiti nacionalne ili međunarodne dane (kao što je 28. rujna, *Međunarodni dan općega pristupa informacijama / International Day for the Universal Access to Information*) kako biste pisali medijima o tome što rade knjižnice.

Partneri i suradničke organizacije mogu također ojačati vaš glas. Stvaranje koalicije nije ključan element, ali može pomoći kako bi se stvorila podrška vašem nastojanju. Koalicija knjižnica (putem knjižničarskoga društva) i neknjižničnih organizacija znači postizanje sporazuma o zajedničkom radu kako biste postigli određeni rezultat. Ne mora to biti formalni sporazum, ali mora biti uzajamno koristan. Tako naprimjer IFLA sudjeluje u koaliciji s neknjižničnim organizacijama kako bi unaprijedila pristup informacijama u *Mreži transparentne odgovornosti i sudjelovanja / Transparency Accountability and Participation Network*.

Sudionici mogu biti sami donositelji odluka koje mogu unaprijediti vaš položaj u ministarstvu ili istaknute osobe (naprimjer sabornici, pisci, druge istaknute osobe) koje mogu vaš položaj učiniti vidljivijim. Razmislite postoje li istaknute osobe koje bi htjele raditi s vama.

3.6. Motrenje procesa

Svaka će zemlja pristupiti implementaciji na drukčiji način i u drugo vrijeme. Važno je da neprestano promatrate napredak u vašoj zemlji kako biste iskoristili prilike ako se one pojave. Ustrajavanje na putu razvoja također će vam omogućiti da razvijete jaču svijest o tome što djeluje u smislu uvjeravanja donositelja odluka koje su važne za knjižnice. Kad god održavate neko događanje, obavijestite novinare ili otidite na sastanak te pokušajte utvrditi koliki to utjecaj ima.

4. Motriti UN-ovu Agendu 2030 i implementaciju Ciljeva održivoga razvoja

Države članice UN-a, u suglasju s *Ciljevima održivoga razvoja*, stavile su snažan naglasak na važnost procesa motrenja. U tu svrhu one su izradile popis s više od 200 indikatora koji im dopuštaju da pokažu napredak (ili manjak napretka) u ostvarivanju *Ciljeva*. Dodatno, zemlje su pozvane da svake godine volontiraju u nacionalnim pregledima (*Volonterski nacionalni pregledi / Voluntary National Reviews (VNRs)*). To pruža mogućnost da se pokaže postignuti napredak te čuju pitanja drugih država članica i NGO-a na Političkom forumu na visokoj razini.

Oba navedena alata potencijalno su važna za knjižnice. Indikatori u uporabi mogu se poboljšati, a sada uključuju korisne mjere kao što su korištenje interneta i pismenost. Daju korisno mjerilo širega napretka prema knjižničnim ciljevima.

Paralelno s tim, kad zemlja poduzme VNR, postoji mogućnost da knjižnice navedu podatke o tome kako one učinkovito osiguravaju pristup informacijama. U vezi s time, idite ukorak s IFLA-inom upravom.

Povratne informacije IFLA-i

Povratne informacije pomoći će IFLA-inoj upravi da vas podrži pri planiranju sastanaka, pročišćavanju poruka i osiguravanju lokalne evidencije i studija slučaja. Molimo, obavijestite nas kada:

- planirate ili održavate sastanak s kreatorima politike
- trebate dodatne informacije o UN-ovoj Agendi 2030 ili primjere koje ćete iskoristiti na svom sastanku
- trebate kontakte ili savjete o potencijalnim koalicijskim partnerima u svojoj zemlji
- imate ideje o tome što još IFLA može učiniti kako bi vas podržala.

Ojačati globalno zagovaranje navođenjem lokalnih primjera

IFLA i njezini članovi uvijek trebaju primjere koji se odnose na knjižnice i Agendu 2030, a koji bi se koristili u prilikama zagovaranja na međunarodnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini. Želimo osigurati da knjižnične i informacijske službe budu zastupljene u svim regijama i vrstama knjižnica te na svim razinama. Ovi primjeri vrlo su korisni za aktivnosti zagovaranja cijele knjižnične zajednice!

Primjeri trebaju imati jasnu poveznicu na specifične ciljeve i podciljeve *Ciljeva održivoga razvoja*, jasan utjecaj na narod i zajednicu kojemu knjižnica ili informacijska služba služi te, u idealnom slučaju, biti raspačavani na nacionalnoj ili regionalnoj razini putem brojnih knjižnica.

Molimo vas da priložite svoje primjere korištenjem ovoga pregleda koji je dostupan na 7 službenih jezika IFLA-e: <https://www.surveygizmo.com/s3/3311305/Examples-of-how-libraries-contribute-to-the-UN-2030-Agenda>.

5. Govorite knjižničnim korisnicima o *Ciljevima održivoga razvoja*

„Istinsko učešće i pristup informacijama predstavljaju kamen temeljac osnaživanja“, UN-ova grupa za razvoj³⁹

Od svake je zemlje zatraženo da osigura to da svatko u knjižnici bude upoznat s *Ciljevima održivoga razvoja* i s time kako se oni primjenjuju na nacionalnoj i lokalnoj razini. Knjižničari mogu pomoći. Svaki knjižničar ima ulogu u UN-ovoj Agendi 2030 kako bi bilo sigurno da će svatko tko posjeti knjižnicu biti upoznat s *Ciljevima*.

- Učinite *Ciljeve* poznatima: dijelite informacije o *Ciljevima održivoga razvoja* u svojoj knjižnici. Više informacija o *Ciljevima* dostupno je mrežno.⁴⁰
- Saznajte više o tome što ljudi u vašoj zemlji očekuju od *Ciljeva* na stranici *Svijet koji želimo / The World We Want*⁴¹ i na stranici *Podaci o mom svijetu / My World data*⁴²
- UN-ove depozitarne knjižnice imaju ključnu ulogu u obznanjivanju informacija i istraživanja kako bi pomogle donositeljima odluka da postignu *Ciljeve*.⁴³

* * * * *

Dodatak 1. Primjer pisma: Knjižničarsko društvo upućuje pismo kreatorima politike

Zaglavlje vaše organizacije / logo

Ime ministra

Adresa

Datum

Poštovani (ime ministra ili njegova/-e savjetnika/-ce),

U cijelome svijetu javni pristup informacijama omogućuje ljudima donošenje informiranih odluka koje mogu unaprijediti njihov život. Zajednice koje imaju

³⁹ <https://undg.org/wp-content/uploads/2015/10/Mainstreaming-the-2030-Agenda-UNDG-Interim-Reference-Guide-to-UNCTs-7-October-2015.pdf>

⁴⁰ <https://sustainabledevelopment.un.org/topics>

⁴¹ <https://www.worldwewant2015.org>

⁴² <http://data.myworld2015.org>

⁴³ <http://unic.un.org>

pravovremeni pristup relevantnim informacijama za sve u boljem su položaju pri iskorjenjivanju siromaštva i nejednakosti te mogu unaprijediti poljoprivredu, osigurati kvalitetno obrazovanje i podržati zdravlje ljudi, kulturu, istraživanje i inovacije.

Knjižnice jamče pristup informacijama – to je međusektorski cilj koji podržava sve *Ciljeve održivoga razvoja* (SDGs).

Društvo znanja više je od internetske veze. Širom svijeta, 320 000 narodnih (javnih) knjižnica i više od milijun parlamentarnih, nacionalnih, sveučilišnih, znanstvenih i istraživačkih, školskih i specijalnih knjižnica omogućuje da informacije i vještine njihova korištenja budu dostupne svima – u digitalnome dobu knjižnice su važne ustanove za sve. Knjižnice osiguravaju infrastrukturu informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT), pomažu ljudima da razviju sposobnost učinkovitoga korištenja informacija i čuvaju informacije kako bi im i buduće generacije mogle pristupiti. Knjižnice su utemeljena i pouzdana mreža lokalnih ustanova koje učinkovito dosežu do novih i marginaliziranih društvenih skupina.

U našoj zemlji (knjižničarsko društvo treba dodati jedan dobar primjer toga kako knjižnice u konkretnoj zemlji podržavaju jedan od ciljeva/podciljeva u okviru *Ciljeva održivoga razvoja* (SDGs).

Knjižnice su spremne podržati Agendu 2030.

Pišemo kako bismo zatražili sastanak s vama radi rasprave o tome kako pristup informacijama i knjižnice doprinose postizanju *Ciljeva održivoga razvoja* u našoj zemlji. Dostupni smo za sastanak s vama u najkraćem mogućem roku i nadamo se da ćemo ostati u kontaktu tijekom implementacije *Ciljeva*.

S poštovanjem,

Vaš potpis

Vaše ime

Vaša funkcija/titula

Vaša organizacija ili organizacije (ako pismo potpisuje više organizacija)

CC (navesti druge osobe kojima ste uputili kopije pisma)

* * * * *

Dodatak 2: Izvještavanje/materijali: Knjižnice i pristup informacijama daju važan doprinos nacionalnom razvoju

Javni pristup informacijama podržava stvaranje društava znanja i uključuje infrastrukturu, IKT i sposobnosti medijske i informacijske pismenosti koje su ljudima potrebne kako bi učinkovito koristili informacije te ih zaštitili kako bi im i buduće generacije mogle pristupiti. U ovoj definiciji, vrste informacija koje

trebaju biti osigurane nadmašuju informacije koje je dostupnima učinila vlada ili informacije koje se zahtijevaju temeljem zakonodavstva o pravu na informacije - ali, sve dok se javnosti priznaje pravo na pristup informacijama i podacima, bitno je poštivati pravo na individualnu privatnost.

Pristup informacijama pomaže u podržavanju *Ciljeva održivoga razvoja*

Polovina svjetske populacije nema mrežni pristup informacijama. U našem društvu znanja knjižnice osiguravaju tu mogućnost i pristup za sve.

Širom svijeta pristup mogućnostima započinje pristupom informacijama i znanju. Javni pristup informacijama omogućuje ljudima donošenje informiranih odluka koje mogu poboljšati njihov život. Zajednice koje imaju pristup pravovremenim i relevantnim informacijama za sve u boljem su položaju pri iskorjenjivanju siromaštva i nejednakosti te mogu poboljšati poljoprivredu, osigurati kvalitetno obrazovanje i podržati zdravlje ljudi, kulturu, istraživanje i inovacije.⁴⁴

Knjižnice jamče pristup informacijama – međusektorski cilj koji podržava sve ciljeve održivoga razvoja. Širom svijeta 320 000 narodnih (javnih) knjižnica i više od milijun parlamentarnih, nacionalnih, sveučilišnih, znanstvenih i istraživačkih, školskih i specijalnih knjižnica omogućuje da informacije i vještine njihova korištenja budu dostupne svima – u digitalnome dobu knjižnice su važne ustanove za sve. Knjižnice osiguravaju infrastrukturu informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT), pomažu ljudima da razviju sposobnost učinkovitoga korištenja informacija i zaštitu informacija kako bi im i buduće generacije mogle pristupiti. Knjižnice su utemeljena, pouzdana mreža lokalnih ustanova koje učinkovito dosežu do novih i marginaliziranih društvenih skupina.

Knjižnične usluge u *Ciljevima održivoga razvoja* (SDGs) u cijelosti doprinose poboljšanim rezultatima na sljedeće načine:

- promiču opću pismenost, uključujući medijsku i informacijsku pismenost i vještine digitalne pismenosti
- zatvaraju praznine u pristupu informacijama i omogućuju vladi, civilnom društvu i poslovnom svijetu bolje razumijevanje lokalnih informacijskih potreba
- osiguravaju mrežu mjesta za dostavu vladinih programa i usluga
- uključuju digitalnu inkluziju putem pristupa IKT-u i osoblja koje je posvećeno pomaganju ljudima pri razvijanju novih digitalnih vještina
- služe kao središte istraživanja i akademske zajednice
- čuvaju i osiguravaju pristup svjetskoj kulturi i baštini.

⁴⁴ <http://www.lyondeclaration.org>

Knjižnice su spremne podržati implementaciju UN-ove Agende 2030

Knjižnice su dokazani i ekonomski isplativi partneri u unapređivanju prioriteta razvoja. Mnoge su zemlje odredile UN-ove depozitarne knjižnice i učinile ih važnim mjestom koje je nadležno za informacije o UN-u i *Ciljevima održivoga razvoja* (SDGs). Knjižnice već podržavaju napredak prema *Ciljevima održivoga razvoja*.

- Povećani prihod za male proizvođače hrane (Cilj 2): U Rumunjskoj, knjižnično osoblje narodnih (javnih) knjižnica educirano je putem programa *Biblionet*⁴⁵ izrađenog u suradnji s lokalnom upravom da bi se 100 000 farmera pomoglo u korištenju usluga IKT-a radi natjecanja za poljoprivredne subvencije, što je rezultiralo iznosom od 187 milijuna američkih dolara koje su dobile lokalne zajednice tijekom 2011. i 2012.
- Promoviranje mogućnosti cjeloživotnoga učenja (Cilj 4): U Botsvani, narodne (javne) knjižnice postigle su velik napredak u podržavanju ciljeva navedenih u vladinoj Nacionalnoj viziji 2016., uključujući uvođenje pristupa IKT-u, poboljšanje računalnih vještina knjižničnih korisnika i omogućavanje korisnicima da budu uspješni u poslovanju, obrazovanju i zapošljavanju.⁴⁶
- Osnajivanje žena i djevojaka (Cilj 5): Nacionalna knjižnica Ugande osigurala je obrazovanje za IKT koje je posebno namijenjeno ženskim farmerima⁴⁷, osiguravajući da te žene mogu pristupiti vremenskim prognozama i cijenama usjeva i podržavajući ih u uspostavi mrežnog tržišta na lokalnim jezicima.
- Osiguravanje produktivnog zapošljavanja i pristojnog rada (Cilj 8): U jednoj je godini 4,1 milijun odraslih u Europskoj uniji koristio računalo u narodnoj (javnoj) knjižnici kao podršku aktivnostima vezanim uz zapošljavanje – 1,5 milijun koristio je knjižnična računala radi prijava na natječaje za posao, a više od četvrtine milijuna korisnika na taj je način i dobilo posao⁴⁸.

* * * * *

⁴⁵ IREX (2013), Librarians Internet Im to e Farmers Livelihoods in Romania, <http://www.irex.org/news/librarians-internet-improve-farmers%2%80%99-livelihoods-romania>.

⁴⁶ IFLA (2013), The Role of Public Libraries in the Attainment of Botswana's Vision 2016, <http://library.ifla.org/258/201-radijeng-en.pdf>.

⁴⁷ Beyond Access (2012) Empowering Women and Girls Through ICT at Libraries, http://beyondaccess.net/wp-content/2013/07/Beyond-Access_GirlsandICT-issue-Brief.pdf.

⁴⁸ Public Libraries 2020 (2014) See the numbers, <http://www.publiclibraries2020.eu/content/see-numbers>

Dodatak 3: Kako knjižnice pomažu postizanje 17 Ciljeva održivoga razvoja

Više primjera i točaka za raspravu za svaki *Cilj* dostupno je u brošuri i materijalima *Pristup i mogućnost za sve: Kako knjižnice doprinose Agendi 2030 Ujedinjenih naroda*.⁴⁹

Cilj	Primjer knjižnice
1. Bez siromaštva	Slovenija: Gradska knjižnica Ljubljane domaćin je <i>Službe informiranja o zapošljavanju</i> ⁵⁰ / <i>Employment Information Service</i> (EIS) koja pomaže oko 1200 ljudi godišnje da pronađu posao, a mnogi su od njih beskućnici ili koriste socijalnu pomoć. Knjižnica im osigurava stjecanje vještina medijske i informacijske pismenosti i pomaže im u pisanju biografije i prijave za posao. Kako većina knjižničnih korisnika koji su beskućnici ima probleme sa zlorabom droga, knjižnica usko surađuje s Centrom za prevenciju i liječenje ovisnosti o drogama pri Sveučilišnoj bolnici za psihijatriju u Ljubljani kako bi podržala rehabilitaciju, reintegraciju i socijalnu inkluziju (uključenost).
2. Bez gladi	Rumunjska: Knjižničari educirani putem <i>Bibliioneta</i> ⁵¹ pomogli su 100 000 farmera u dobivanju 187 milijuna američkih dolara subvencija putem novih internetskih i računalnih usluga u 2011. i 2012. Više od 1000 knjižničara koji su sudjelovali u edukaciji odlučno je dovesti tu uslugu u knjižnice zajedno s lokalnim gradonačelnicima. Većina gradonačelnika razumije da je ta usluga u interesu farmera. Program je pomogao farmerima naučiti kako se koristiti tehnologijom u knjižnicama da bi se pristupilo financijskim obrascima te da bi ih se podnijelo vladi, čime se štedi vrijeme i novac.
3. Dobro zdravlje	Uganda: Zdravstveni i medicinski djelatnici u ruralnoj Ugandi još se suočavaju s izazovima pri dobivanju osnovnih informacija potrebnih kako bi se osigurala kvalitetna zdravstvena skrb. <i>Pregled zdravstvenih informacija Ugande</i> / <i>Uganda Health Information Digest</i> , koji izdaje Sveučilišna knjižnica u Makereu, preoblikuje znanstvene informacije u tiskanom formatu za zdravstvene djelatnike koji ne mogu mrežno pristupiti informacijama. Pregled uključuje sažetke o bolestima i pitanjima zdravlja. Distribuirana se u više od 1500 zdravstvenih jedinica, uključujući bolnice, zdravstvene centre, dispanzere, NGO-e povezane sa zdravljem, okružne medicinske urede, odbore svih okružnih zdravstvenih i socijalnih službi i članove parlamenta. U udaljenim područjima, tijekom izbivanja bolesti kao što je hepatitis Pregled je jedan od nekoliko izvora s ažurnim informacijama. ⁵²

⁴⁹ <http://www.ifla.org/publication/node/10546>.

⁵⁰ <http://eng.mklj.si/index.php/special-services/item/1140-the-employment-information-service>.

⁵¹ IREX (2013), Librarians Internet Im to e Farmers Livelihoods in Romania, <http://www.irex.org/news/librarians-internet-improve-farmers%2%80%99-livlihoods-romania>.

⁵² <http://ifla.org/868/>

4. Kvaliteta obrazovanja	Švedska: Gradska knjižnica Malmö djeluje kako bi prevladala digitalnu podjelu i potaknula socijalnu inkluziju i održivost. <i>Knjižnični Centar za učenje / The Library Learning Centre</i> nudi tečajeve nazvane <i>Započnimo / Get Started</i> , gdje digitalno neiskusni korisnici uče kako otvoriti račun elektroničke pošte, kako se bolje upoznati s internetom i kako prilagoditi postavke privatnosti. Knjižnica ima mnogo posjetitelja imigranata, posebno djece bez pratnje, koji mogu pristupiti alatima koji su namijenjeni poboljšavanju pismenosti ili im pomažu s domaćim zadaćama. ⁵³
5. Rodna jednakost	Nepal: <i>Centar za informacije i resurse za izgradnju sposobnosti / READ Information and Resource Centre's Capacity Building Initiative</i> pomaže ženama i djevojkama da steknu bolji uvid u svoj život. Program osnaživanja uključuje seminare i radionice o ženskim pravima, rodnoj jednakosti, zdravlju, nasilju nad ženama i drugim pitanjima. Knjižnica potiče žene da se upišu u žensku grupu koja se sastaje jednom mjesečno u zasebnom dijelu knjižnice, gdje se žene osjećaju slobodnima govoriti o svojim razmišljanjima. Praktični tečajevi uključuju pisanje i računanje, engleski jezik, IKT, poduzetničke vještine i praktične vježbe u označavanju robe za prodaju. ⁵⁴
6. Čista voda i sanitarne mjere	Honduras: <i>Narodna (javna) knjižnica u San Juan Planesu / San Juan Planes Community Library</i> ima središnju ulogu u osiguravanju vode za piće cijeloj zajednici putem projekta za obradu vode koji su pokrenuli na središnjem gradskom trgu. ⁵⁵
7. Čista energija	Ujedinjeno Kraljevstvo: U svim knjižnicama u Croydonu, Derbyu i drugim gradovima u Ujedinjenom Kraljevstvu korisnici mogu posuditi energetske monitore kako bi utvrdili koji elektronički uređaji troše puno energije, što omogućava ljudima da promijene i smanje potrošnju energije. ⁵⁶
8. Dobri poslovi i ekonomski rast	Europa: 250 000 ljudi u Europskoj uniji pronađe posao svake godine putem narodne (javne) knjižnice. ⁵⁷ Javni pristup IKT-u i drugim vještinama omogućuje ljudima da se prijave na natječaje jer su prijave za sve poslove postale mrežne.
9. Inovacije i infrastruktura	Latvija: U narodnim (javnim) knjižnicama u Latviji za svaki uloženi dolar od 2008. do 2010. zarađena su gotovo 2 dolara vrijednosti (izravne ili neizravne). Povrat ulaganja uz uporabu računala i korištenje interneta u javnim (narodnim) knjižnicama bio je čak i veći, tj. iznosio je više od 3 dolara na svaki uloženi dolar. ⁵⁸

⁵³ <http://malmo.se/larcentrum>

⁵⁴ <http://www.eifl.net/eifl-in-action/empowering-women-and-girls-innovation-award>

⁵⁵ Beyond Access MDGs report, http://beyondaccess.net/wp-content/uploads/2013/07/Beyond-Access_MDG-Report_EN.pdf.

⁵⁶ <http://www.croydonlibraries.com/library-services/cut-energy-bills>

⁵⁷ Public Libraries 2020 (2014) See the numbers, <http://www.publiclibraries2020.eu/content/see-numbers>.

⁵⁸ <http://www.kis.gov.lv/download/Economic%20value%20and%20impact%20of%20public%20libraries%20in%20Latvia.pdf>

10. Smanjenje nejednakosti	<p>Mongolija: Većina od 15 000 slijepih i slabovidnih osoba u Mongoliji je nezaposlena. Godine 2010. <i>Javna (narodna) knjižnica u Ulan Batoru (UPL)</i> i <i>Mongolski nacionalni savez slijepih</i> izgradili su dva studija za snimanje govornih knjiga u digitalnom DAISY-formatu, što je povećalo količinu dostupne građe i otvorilo nove svjetove učenja za osobe oštećena vida.</p> <p><i>Konzorcij mongolskih knjižnica (MLC)</i> zagovarao je prihvaćanje Marakeškog ugovora (2013.) kako bi se podržao pristup objavljenim djelima za osobe s poteškoćama u čitanju standardnoga tiska, a parlament je glasovao za ratifikaciju Marakeškog ugovora u lipnju 2015.⁵⁹</p>
11. Održivi gradovi i zajednice	<p>Mali: Godine 2013. naoružane skupine okupirale su Sjeverni Mali i Timbuktu, grad slavan po svojoj kulturnoj baštini i velikom broju javnih i privatnih knjižnica s neprocjenjivom dokumentarnom baštinom. Kako bi se tijekom okupacije zaštitili rukopisi, volonteri su ih uz međunarodnu pomoć prokrijumčarili na sigurno mjesto u Bamako. Rukopisi se od tada čuvaju u glavnom gradu, restauriraju se i digitaliziraju. Knjižnice su bile u prvim redovima evakuacije i zaštite jedinstvene baštine Malija⁶⁰.</p>
12. Odgovorna potrošnja	<p>Ujedinjeno Kraljevstvo: U svim knjižnicama u Croydonu, Derbyu i drugim gradovima u Ujedinjenom Kraljevstvu korisnici mogu posuditi energetske monitore kako bi utvrdili koji elektronički uređaji troše puno energije, što omogućava ljudima da promijene i smanje potrošnju energije.⁶¹</p>
13. Zaštita planeta	<p>Sjedinjene Države: <i>Studentski portal za zdravlje okoliša / The Environmental Health Student Portal</i>, proizvod <i>Nacionalne medicinske knjižnice (NLM)</i> i <i>Nacionalnog instituta zdravlja (NIH)</i>, osigurava sigurne i korisne izvore za studente i učitelje obrazovnih stupnjeva 6–8 da bi učili o tome kako okoliš može utjecati na zdravlje. Mrežna stranica istražuje teme kao što su zagađenje vode, klimatske promjene, zagađenje zraka i kemikalije.⁶²</p>
14. Život pod vodom	<p>Indonezija: Nacionalna knjižnica Indonezije ima važnu ulogu u podizanju razine obrazovanja i pismenosti stanovništva koje je raspršeno na tisućama otoka, gdje je obrazovanje teže dostupno, a mnoge knjižnične usluge pružaju se pomoću čamaca.</p>

⁵⁹ <http://www.eifl.net/eifl-in-action/right-read>; <http://www.eifl.net/news/mongolia-votes-ratify-marrakesh-treaty-persons-print-disabilities>; http://www.eifl.net/sites/default/files/vip_mongolia.pdf; <http://02old.eifl.net/ulaanbaatar-city-public-library-mongolia>; <http://www.eifl.net/news/mongolia-lubrary-success-sparks-lawe-change>; <https://www.flickr.com/photos/eifl/6102628375/in/album-72157641310335394>; <https://www.flickr.com/photos/eifl/6103174082/in/album-72157641310335394>

⁶⁰ <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/armed-conflict-and-heritage/emergency-actions/mali>

⁶¹ <http://www.croydonlibraries.com/library-services/cut-energy-bills>

⁶² <http://kidsenvirohealth.nlm.nih.gov/generic/9/about>

15. Život na kopnu	Sjedinjene Američke Države: <i>Baštinska knjižnica za bioraznolikost</i> (BHL) digitalna je knjižnica s otvorenim pristupom literaturi o bioraznolikosti. Zbirka BHL-a uključuje više od 46 milijuna stranica iz više od 160 000 svezaka literature o bioraznolikosti koja je objavljena od 15. do 21. stoljeća na više od 40 jezika. Znanstvenici iz cijeloga svijeta koriste podatke kako bi identificirali nove vrste, mapirali populaciju i propadanje ekosustava i pružili podatke o modelima budućih klimatskih promjena. Podaci se mogu koristiti za informirane politike koje se odnose na konzervaciju, održivi razvoj i odgovorno upravljanje resursima. ⁶³
16. Mir i pravda	Moldavija: Knjižnice doprinose akcijskim planovima Otvorenog partnerstva vlade (OGP), platformi vlade, civilnoga društva i poslovnoga sektora kako bi se postigla predanost otvorenoj vladi i odgovornosti. Knjižničari posjećuju sastanke civilnoga društva kako bi pomogli u razvoju nacionalnoga akcijskog plana i uključili ulogu knjižnica kao podupiratelja pristupa informacijama.
17. Partnerstvo za ciljeve	Međunarodno: <i>Knjižnica Svjetske banke</i> osigurava osoblju i globalnoj zajednici pristup relevantnim informacijama i uslugama kako bi unaprijedila prijenos znanja, dobro upravljanje putem inicijativa za transparentnost i odgovornost, kako bi omogućila rast i napredak širom svijeta zajedno s planom Svjetske banke da se do 2030. okonča ekstremno siromaštvo i poveća rast prihoda za 40 % najsiromašnije populacije u svakoj zemlji. ⁶⁴

* * * *

Dodatak 4: Razvoj i pristup informacijama (DA21) – izvještaj za 2017.

Knjižničari su odavno shvatili da davanjem pristupa informacijama poboljšavaju život svojih zajednica. Pristup informacijama dopušta ljudima da uče, sudjeluju u društvu, čine bolje odabire i budu inovativni. To je isplativo u svim aspektima ljudskih života – pri pronalaženju posla, izgrađivanju mreža, očuvanju zdravlja i osmišljavanju načina da se popravi svoj položaj.

Države članice Ujedinjenih naroda prepoznale su to kada su pristup informacijama uključile u SDG kao podcilj 16. Općenito, 17 ciljeva nudi opsežne programe za bolji svijet, bez isključenih, a čimbenici poput pristupa informacijama ustvari su međusektorski – oni promiču sveobuhvatan napredak.

⁶³ <http://biodivlib.wikispaces.com/>

⁶⁴ <http://documents.worldbank.org/curated/en/2013/10/18372588/world-bank-group-strategy-vol.-2-final-report>

Više od povezanosti

Za IFLA-u pristup informacijama predstavlja više od same internetske veze i uređaja. Kako bi se postigla razlika, ne izostavljajući nikoga, taj pristup treba biti sadržajan. Korisnici moraju moći pronaći lokalno relevantan sadržaj na lokalnom jeziku. Oni trebaju posjedovati vještine i povjerenje neophodno za pronalaženje, primjenu i stvaranje informacija te moraju imati zakone i socijalne norme koje štite temeljne slobode i pravo svakog pojedinca na sudjelovanje.

Knjižnice su ključne za postizanje tih zadaća, od toga što djeluju kao javne pristupne točke internetu, pa sve do predavanja vještina (uključujući npr. kodiranje). One su pouzdani prostori i iskusne su u radu s potrebama zajednice. Njihovo osoblje čine educirani stručnjaci koji su posvećeni javnoj službi.

Pristup se ne može prihvatiti kao gotova činjenica. Previše ljudi još nema pristup internetu, računalima i pametnim telefonima. Razine vještina – a ne samo osnovna pismenost – u mnogim su slučajevima neodgovarajuće i mnogi su obeshra-breni onim što se događa u izravnom mrežnom pristupu. Zadržavaju se restriktivni zakoni i prakse. Nemaju sve knjižnice financiranje i zakone koji su potrebni za realizaciju njihovih potencijala. Ulaganje vremena i resursa postaje neophodno, ali nagrada će biti veliki napredak prema održivom razvoju.

DA21 – pružanje osnovnih podataka

*Razvoj i pristup informacijama / The Development and Access to Information (DA21)*⁶⁵ pokrenula je IFLA 2017. u partnerstvu s *Grupom za tehnologiju i socijalnu promjenu / Technology & Social Change Group (TASCHA)* pri *Informacijskom fakultetu Sveučilišta u Washingtonu / University of Washington Information School*, a Izvješće nudi podatke kako bi poduprlo tu poruku. Izražavanje predanosti *Lionskoj deklaraciji o pristupu informacijama i razvoju / Lyon Declaration on Access to Information and Development* ističe koliko je pristup informacijama značajan u upravljanju razvojem.

Sadržaj Izvješća podijeljen je na sljedeće odjeljke:

- 1) Okvir za mjerenje sadržajnoga pristupa informacijama u cijelome svijetu u smislu fizičke povezanosti, socijalnih normi, vještina i zaštite slobode izražavanja i pristupa informacijama. U tom kontekstu postavljaju se temeljni indikatori.
- 2) Pogled na jedinstvenu ulogu koju knjižnice mogu vršiti u ispunjavanju pristupa, dopirući do svih članova svojih zajednica.
- 3) Odlomci koji se fokusiraju na to kako pristup doprinosi postizanju ključnih područja u *Ciljevima održivoga razvoja / Sustainable Development Goals*.

⁶⁵ <https://DA21-ifla.org>

Namjera je da se Izvješće koristi u vidu uputa. IFLA će se njime koristiti u UN-u i na drugim međunarodnim mjestima kako bi promicala prepoznavanje važnosti pristupa informacijama i knjižnicama. Važno je osigurati da izjave, preporuke, deklaracije i smjernice koje objavljuju ova tijela odražavaju argumente nacionalnih knjižničarskih udruga.

No još je važnije to što će Izvješće služiti članicama IFLA-e. Besplatno mrežno dostupno i s različitim planiranom popratnom građom, ono je afirmacija uloge knjižnica i pomaže istaknuti vezu između rada naših ustanova i *Ciljeva održivoga razvoja* (SDGs). Izvješće treba podržati i rad sudionika na IFLA-inu *Programu međunarodnog zagovaranja / IFLA's International Advocacy Programme* i dr. te u zagovaranju većega priznavanja uloge knjižnica u ustanovama i vladi.

Stoga vas pozivamo i ohrabrujemo da pročitate Izvješće i druge materijale te da razmislite o tome kako ih možete iskoristiti. Možete učiniti sljedeće:

- podijeliti DA21 u svom biltenu i društvenim medijima
- iskoristiti ga kao osnovu za raspravu u vašoj udruzi – što za vas, vaše članove i knjižnične korisnike u vašoj zemlji znači razvoj i pristup informacijama
- pregledati statistiku svoje zemlje s obzirom na mjere za pristup informacijama
- prevesti Izvršni sažetak na svoj jezik (javite nam se kako biste dobili obrazac koji će vam olakšati prijevod)
- predstaviti primjerke ili poslati poveznicu kad se sastajete s relevantnim ministrima ili višim službenicima
- preuzeti podatke i naučiti više o DA21: DA21.ifla.org
- postaviti nam bilo koje pitanje ili kontaktirati s IFLA-om: DA21@ifla.org.

(Prevela Jelica Leščić)

